

Ötlető: LUKÁCS LÁSZLÓ

Ötletés ideje: 1973.

TART.: KARÁCSONTI NOKA'NOK

8 lap

FOLKORASZI MUTATÓ: MERNYE

STAK. MUTATÓ: XIX, B.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRONÁS

ÁTVEVETVE A NA-134/85-ös TÉTELE ALÓL.

A leányok hushagyókedden ^{keddi} pincészerzése

A leányok hushagyókedden reggel 8-9 óra tájban indultak pincészerre. Itt csak leányok voltak induláskor, de később a leányok is kivetődtek a szőlőhegyre. Azokat is megkinálták meleg borral. A bort a gazdalány vagy gazdaasszony szivta hébérrel vagy csapon engedte a hordóból. Olyan nem volt, hogy a férj vagy a meghívó leány apja előre elkészítette volna a bort. Egyik pincéjében megkezdtek egyik évben, a következő évben a másikéba mentek. Már farsang idején megbeszéltek, hogy kinél jönnek össze abban az évben. A faluban a pincészer rendezőjénél a háznál jöttek össze a lányok és 8-10-en együtt mentek ki a pincébe. Ők is vitték a cukrot a bor forralásához.

Apáti Istvánné. 59 é.

Mernye /Somogy m./

Lukács László, 1973. november 6.

Asszonyfarsang

A férjes asszonyok huszegyő kedd előtti vasárnapon, hushagyóvasárnapon ^{délután} mentek ki a pincébe. Pincészerre ilyenkor a barátok, dolgozni segítők, komasszonyok, sógorasszonyok mentek együtt. 6-8-10-en mentek egy pincébe. Egymás pincéit ilyenkor sorrajárták. A csoportok, ha találkoztak a szőlőben, akkor egymást is behívták a pincébe. Nótáztak, mulattak, viccelődtek. Nem táncoltak, hiszen férfi nem is volt velük. Vitték magukkal a cukrot, fánkot, volt kinn tűzhely, lábos, falbarekott sporhejt. Szalonnát kenyeret is vittek ki, ezt mindegyik maga hozta otthonról. A pincében összerakták az ételt, ki mit hozott: kenyeret, szalonnát /ezt megsütötték/, fánkot, egy tasakban negyed kilóra való cukrot, ezzel bort forraltak. - Apáti Istvánné, 59 é.

Mernye /Somogy m./

Lukács László, 1973. nov. 6.

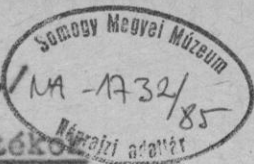

Aprószentek - a lányok megkorbácsolása

Karácsony után a harmadik napon, aprószentekkor a lányoknak nem volt szabad kimenni az utcára, mert a fiúk, legények korbáccsal elverték, megkorbácsolták őket az utcán.

Apáti Istvánné, 59 é.

Mornyé /Somogy m.

Lukács László, 1973. nov. 6.

Karácsonyesti játékok

Karácsonyeste, éjfél elõtt annál a barátnõnél jöttek össze aki közel lakott a templomhoz és éjfélig kártyáztak, játszottak. Diót pároztak. Ha két szem diót vettek a kezükbe az páros volt, ha egyet az páratlan. Hoztak be a szobába egy székajtókosár diót. Az asztalra kiraktak belõle. Aztán az elsõ a kezébe vett 2 diót /vagy egyet/ és a szomszédjától kérdezte, hogy "Páros vagy páratlan?". Ha eltalálta, hogy páros, akkor megkapta, ha nem akkor adni kellett a kérdezőnek kettõt. Így ment tovább. A nyertes az volt, aki eltalálta. A végén visszarakták az egészet a kosárba. Ezt a játékot főleg leányok játszották, esetleg, ha a házban volt fiugyerek, azt is bevonták a játékba. Ezt főként csak karácsonyeste játszották, akkor volt diózás. Csucs-e vagy berta? A dió hegyes vége = csucs, a másik = berta. A leány felvett a markába egy szem diót, az öklét oda-

5

tartotta a másik elé és kérdezte: "Csucs-e vagy berta?" Ha eltalálta a szomszéd akkor is, ha nem akkor is ő következett. Ez a játék csak az időöltés kedvéért volt, de közben beszélgettek is. Ez a hátsó, fűtött szobában volt.

Közben jöttek a legények betlehemet köszönteni. Négyen jöttek. Megzörgették az ablakot és bekibáltak: "Szabad-e betlehemet köszönteni?" "Szabad"- szólt rá a válasz. Bejöttek, énekeltek a Mennyből az angyalt. Nem volt betlehemes istállójuk. Legények voltak és ők is leültek az asztalhoz és bekapcsolódtak a játékba. Ők is dióztak vagy kártyáztak magyar kártyával: zsiroztek vagy pirosoztak. Ezeket a játékokat csak karácsonyeste csinálták. Aztán együtt mentek az éjféli misére.

Apáti Istvánné, 59 é.

Mernye /Somogy m./

Lukács László, 1973, nov. 6.

Karácsonyi szokások

Karácsonykor ajándékozás nem volt még az 1900-as évek elején sem. A szülők sem ajándékozták meg a gyerekeiket. Csak karácsonyfa volt a gyerekeknek. A fenyőfán csak ezaloncukor, alma és dió volt, más díszek, gyetya stb. nem voltak. A karácsonyfa a gyereké volt.

Ahányan voltak a családban mindenkinek egy tiszta fehérneműt /inget/ a karácsonyfa alá, ezenkívül egy fej vöröshagymát, egy egyész kenyerezt, sót, paprikát a sótartóba karácsonyeste. Még az imakönyvet is idetették, ha éppen nem énekeltek belőle. Az asztal alá szakajtókosárba morzsolt kukoricát és a tetejébe egy kis kopott fejkendőbe szénát tettek, mert a jászolba is a Kisjézusnak széna volt.

Elsőünnepen nem főztek, mivel már előre elkészítettek minden ételt; takarításnál a szemetet lapáttra söpörték, de ki nem

öntötték az udvarra, hanem a lapáton a kamrába vagy az istállóba tették.

Az asztalra is három tiszta abroszt tettek a karácsonyfa alá. A karácsonyfa mindig az első, hideg szobában volt.

Karácsony után megetették ezt a szénát, kukoricát, amit behoztak a szobába.

Karácsonykor töltöttképosztát főztek, ezért volt az a mondás is, hogy "Nem esznek meg hét karácsonyi képosztát együtt!". Mákos, diós kalácsot sülttek és huslevest, pörköltet is főztek.

Az uradalomban este hat órákor csilingeltek, kolompoltak, ekevasat ütöttek. Aztán jöttek a pásztorok /kanász, tehenes/ köszönteni a házakhoz, azokhoz, akiknek az állatait őrizték.

A kanász túrkölt a tehenes durrogatott. Hozták a tejeskannát és szedték össze a bort és a kalácsot. Csak egy nagyon egyszerű

szöveget, köszöntőt mondtak: "Boldog karácsonyi ünnepeket kívánok az egész ház népének!"

A gyerekek már a karácsony előtti héten hozták a betlehemet, verset mondtak, énekeltek. Őreg pásztoroknak ültöztek, subába, bundába, kenderkőcből szakállat ragasztottak. Ilyenkor pénzt kaptak.

Karácsonyeste csak köszönteni mentek a gyerekek, verset, köszöntőt mondtak, pénzt kaptak.

Apáti Istvánné, 59 é.